

พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน กรุงเทพมหานคร

นางสาวกฤษณา ชมภูหอม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5825-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

18 ม.ค. 2549

๕๒๑๒๘๑๑๔๒

DEVELOPMENT AND SETTLEMENT PATTERNS OF WAT RACHA COMMUNITY AND
BANN YUAN SAMSEN COMMUNITY, BANGKOK

Miss Kritsana Chompoohom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Urban Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5825-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนวัดราชาและชุมชน
บ้านฉนวนสามเสน กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวกฤษณา ชมภูหอม

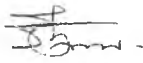
สาขาวิชา

การวางผังเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษา

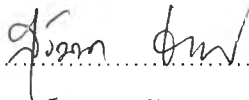
รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณศิลป์ พีรพันธุ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

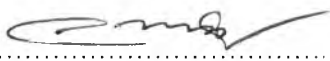

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

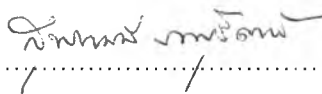
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิธนา ธาดานิติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณศิลป์ พีรพันธุ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ระห์ตร โรจนประดิษฐ์)

..... กรรมการ
(นางสุพัฒน์ ภาณุรัตน์)

กฤษณา ชมภูหอม : พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน กรุงเทพมหานคร. (DEVELOPMENT AND SETTLEMENT PATTERNS OF WAT RACHA COMMUNITY AND BANN YUAN SAMSEN COMMUNITY , BANGKOK) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ พีรพันธุ์, 220 หน้า. ISBN 974-17-5825-1.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) ศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิต ระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน 3) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน 4) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่เหมาะสมในอนาคตสำหรับชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านญวนสามเสนเป็นที่ตั้งของโบสถ์คาทอลิกสองแห่งประชาชนมีความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติ ได้แก่ โปรตุเกส เขมร ญวน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมเกลียว โดยมีโบสถ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ปัจจุบันสภาพสังคมยังคงมีความเข้มแข็ง เนื่องจากเป็นกลุ่มคริสตชนที่อาศัยสืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ การรวมกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนยังมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้การพัฒนาทางกายภาพในพื้นที่ สามารถทำได้โดยง่าย ในขณะที่ชุมชนวัดราชา มีการแบ่งพื้นที่ของกลุ่มบ้านเรือนและอาณาเขตของวัดราชาวิวาสแยกกันอย่างชัดเจน ชาวบ้านขาดความผูกพันกับถิ่นที่อยู่ มีการย้ายเข้าย้ายออกอยู่เสมอ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องของประชากรเดิมในพื้นที่ สภาพสังคมมีความอ่อนแอ เอกลักษณะและระบบของชุมชนเดิมจึงค่อยๆ จางหายไป

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน ได้แก่ การใช้ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเข้ามาควบคุมความสูงของอาคารในพื้นที่เพื่อรักษาทัศนียภาพของที่สวยงามให้ยังคงอยู่ การใช้มาตรการจัดระเบียบเพื่อให้พื้นที่เกิดความเรียบร้อย ตลอดจนการอนุรักษ์โบราณสถานและบ้านโบราณเพื่อใช้ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภาควิชา...การวางแผนภาคและเมือง.....ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา...การวางผังเมือง.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา...2546...

4474109525 : MAJOR URBAN PLANNING

KEY WORD: SETTLEMENT/COMMUNITY/WAT RACHA/BANN YUAN SAMSEN

KRITSANA CHOMPOOHOM : DEVELOPMENT AND SETTLEMENT PATTERNS OF WAT RACHA COMMUNITY AND BANN YUAN SAMSEN COMMUNITY, BANGKOK. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. WANNASILPA PEERAPUN, Ph.D., 220 pp. ISBN 974-17-5825-1.

The objectives of this thesis are : 1) to study the development of the settlements of Wat Racha community and Bann Yuan Samsen community; 2) to study the settlement patterns as well as relationships between the way of living, activities system, and space usage of local people in Wat Racha community and Bann Yuan Samsen community; 3) to study the problems and development trends of settlement of Wat Racha community and Bann Yuan Samsen community; 4) to propose appropriate problem-solving and settlement patterns for the two communities in the future.

The result of the study reveals that Bann Yuan Samsen community is the location of two Catholic Churches. The local people are of several nationalities — Portuguese, Cambodian, and Vietnamese. With the churches as the heart of community, the people are able to live together peacefully. Today, the community still has a strong society. The catholicity which has been passed from generation to generation helps strengthen the people relationship. As a result, physical development of the area can be done easily. In Wat Racha community, local people are separated from Wat Racha Thiwas. The lack of community tie and regular migration cause the discontinuity identity gradually vanishes.

The proposed development guidelines for Wat Racha community and Bann Yuan samsen community are the use of Bangkok regulations to control tall buildings in order to preserve the beautiful scene of the community, the use of zoning measure, and the preservation of historic sites and houses in order to promote cultural tourism

Department..Urban and Regional Planning.....Student's signature.....

Field of study...Urban Planning.....Advisor's signature.....

Academic year...2003.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ พิรพันธุ์เป็นอย่างสูงที่สละเวลาให้คำปรึกษาคำแนะนำที่ดีอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิพันธ์ วิเชียรน้อย ที่กรุณาแนะนำให้ข้อคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ กรรมการคุมสอบทุกท่านที่แนะนำปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ในภาควิชาทุกท่านที่ให้ความรู้ในการศึกษาในภาควิชา

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ต้องขอขอบคุณน้ำใจจากบุคคลต่างๆ ได้แก่ คุณด้อม และคุณแสงที่ช่วยทำเอกสารทำให้ติดต่อกับหน่วยงานราชการได้สะดวกขึ้น ,คุณปรีดา คุณปิยาภา คุณปนัดดา คุณรัชฎา ที่ช่วยแนะนำให้คำปรึกษาเสมอ ,คุณศรัณย์ คุณรุ่งรวี ที่ช่วยไปเก็บข้อมูล ,คุณยุทธนา ที่เคยแนะนำ ถึงแม้จะเป็นช่วงสั้นๆ ,พีปราโมทย์ ที่คอยช่วยเหลือทุกอย่างเป็นอย่างดีด้วยความจริงใจเสมอมา ,คุณพิเชษฐ ที่คอยให้กำลังใจ แนะนำ ติดต่อน ช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ทุกๆ ด้านเป็นอย่างดี ตลอดจนขอขอบคุณชาวชุมชนวัดราชาที่ให้ความร่วมมือเอื้อเฟื้อข้อมูลด้วยความยินดี และความช่วยเหลืออย่างเป็นกันเองของชาวชุมชนบ้านญวนสามเสน เมื่อไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ทุกครั้ง ความดีของทุกคนจะยังคงอยู่เสมอ

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณกำลังใจที่สำคัญยิ่งของพ่อ แม่ พี่ชาย ซึ่งคอยรับฟัง ตักเตือน และให้ทุกสิ่งทุกอย่างตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จขึ้นมาได้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
สารบัญแผนที่.....	ฑ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน.....	5
2.1.1 ปัจจัยการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน.....	5
2.1.2 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	5
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการวิวัฒนาการของเมือง.....	10
2.2.1 วิวัฒนาการของเมือง.....	11
2.3 องค์ประกอบทางกายภาพของเมือง.....	12
2.4 ย่านและองค์ประกอบของย่าน.....	13
2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับย่าน.....	13
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชุมชน.....	14
2.5.1 วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน.....	14
2.5.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคติความเชื่อและวิถีชีวิตชุมชน.....	15
2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับคน ระบบกิจกรรม ระบบที่ตั้ง.....	16
2.6.1 ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและรูปร่างของอาคาร.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.6.2 กิจกรรมและสถาปัตยกรรม.....	17
2.6.3 ระบบของกิจกรรมและระบบของที่ตั้ง.....	17
2.6.4 ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและวัฒนธรรม.....	19
2.6.5 การจำกัดแนวความคิดของวัฒนธรรม.....	19
2.6.6 การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม.....	20
2.7 กฎหมาย นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา.....	21
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.9 กรอบการวิจัย.....	22
2.10 ขั้นตอนการวิจัย.....	23
3. ลักษณะทางกายภาพ	
3.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน.....	24
3.2 ลักษณะทางกายภาพ.....	26
3.2.1 ที่ตั้งและความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ.....	26
3.2.2 ขอบเขตของชุมชน.....	30
3.2.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	32
3.2.4 กรรมสิทธิ์ที่ดินและการครอบครอง.....	33
3.2.5 ระบบคมนาคมขนส่ง.....	34
3.2.6 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ.....	38
3.2.7 พื้นที่โล่ง ที่ว่างและที่สาธารณะ.....	41
3.2.8 อาคารและสิ่งปลูกสร้าง.....	43
3.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	45
3.3.1 อาชีพและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	45
3.4 ลักษณะทางสังคม.....	50
3.4.1 ประชากร.....	50
3.4.2 สังคมและกิจกรรม.....	51
3.4.3 วัฒนธรรมและประเพณี.....	53
4. พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน	
4.1 พัฒนาการของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านฉนวนสามเสน.....	57
4.2 พัฒนาการของชุมชนในช่วงพื้นที่เกษตรนอกเมือง.....	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานช่วงพื้นที่เกษตรนอกเมือง.....	67
4.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน.....	71
4.3 พัฒนาการของชุมชนในช่วงก่อตั้งดุสิต.....	73
4.3.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนช่วงก่อตั้งดุสิต.....	85
4.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน.....	90
4.4 พัฒนาการของชุมชนในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง.....	92
4.4.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง.....	97
4.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน.....	101
4.5 พัฒนาการของชุมชนในช่วงมีแผนพัฒนาประเทศ.....	103
4.5.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนช่วงมีแผนพัฒนาประเทศ.....	109
4.5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน.....	116
5. รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน	
5.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	122
5.1.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	122
5.1.1.1 การรับรู้ทางจินตภาพของเมือง.....	122
5.1.1.2 องค์ประกอบทางกายภาพอื่นๆ.....	133
5.1.2 ระบบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชน.....	149
5.1.2.1 กิจกรรมสำคัญในรอบปี.....	149
5.1.2.2 กิจกรรมในชีวิตประจำวัน.....	156
5.1.2.3 กิจกรรมกับรูปแบบการใช้พื้นที่ในชุมชน.....	166
5.1.3 ลักษณะทางสังคม.....	167
5.1.3.1 โครงสร้างประชากร.....	167
5.1.3.2 โครงสร้างทางสังคม.....	169
5.1.3.3 ลักษณะทางสังคม.....	172
5.1.3.4 วิถีชีวิตของคนในชุมชน.....	175
5.1.3.5 กลุ่มอาชีพ.....	176
5.2 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มย่อยในพื้นที่.....	176
5.3 แผนและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา.....	190
5.3.1 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร.....	190

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3.2 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร.....	190
5.3.3 นโยบายการจัดการบ้านรुक้าพื้นที่ริมน้ำ.....	191
5.4 เอกลักษณะภายในพื้นที่.....	191
5.5 ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่.....	192
5.5.1 ปัญหาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	192
5.5.2 ปัญหาด้านการคมนาคมและการเข้าถึง.....	193
5.5.3 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม.....	194
5.5.4 ปัญหาด้านที่โล่ง ที่ว่างและที่สาธารณะ.....	196
5.5.5 ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ.....	196
5.6 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐาน.....	198
6. สรุปและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปศักยภาพปัญหาและแนวโน้มของชุมชน.....	205
6.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่.....	207
6.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่.....	207
6.2.2 เส้นทางท่องเที่ยว.....	212
6.3 ข้อเสนอแนะรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่เหมาะสมในอนาคต.....	214
6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	217
รายการอ้างอิง.....	218
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	220

สารบัญญัตินำ

หน้า

ตารางที่

3.1 จำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ ในชุมชน.....	49
3.2 จำนวนประชากรของเขตดุสิต พ.ศ.2539- พ.ศ.2545.....	50
3.3 จำนวนประชากรในแขวงวชิระพยาบาล พ.ศ.2541-พ.ศ.2545.....	51
3.4 สรุปภาพรวมของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	56
4.1 การแบ่งช่วงพัฒนาการพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร.....	58
4.2 สรุปพัฒนาการและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน.....	118
5.1 สรุปการประกอบกิจกรรมสำคัญในรอบปีของชุมชนวัดราชา.....	151
5.2 สรุปการประกอบกิจกรรมสำคัญในรอบปีของชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	152
5.3 สรุประบบกิจกรรมประจำวันของชุมชนวัดราชา.....	163
5.4 สรุประบบกิจกรรมประจำวันของชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	164
5.5 การคาดการณ์จำนวนประชากรแขวงวชิระพยาบาล โดยวิธีแบบจำลองเชิงเส้นตรง.....	167
5.6 สรุปรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน.....	201
5.7 สรุปแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	204
6.1 สรุปศักยภาพ ปัญหา และแนวโน้มของชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	205

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่	
1.1	ภาพถ่ายทางอากาศแสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....3
2.1	แสดงการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม..... 9
2.2	ความสัมพันธ์ของคติความเชื่อและวัฒนธรรม..... 14
3.1	พื้นที่ใกล้เคียงชุมชน.....30
3.2	ถนนทางเดินในชุมชน..... 34
3.3	คลองภายในชุมชน..... 38
3.4	โรงเรียนในชุมชน.....40
3.5	ที่ว่างภายในชุมชน..... 41
3.6	สิ่งปลูกสร้างเก่าแก่..... 43
3.7	บ้านริมน้ำในชุมชนบ้านญวนสามเสน..... 44
3.8	บ้านในชุมชนวัดราชา..... 45
4.1	พระราชวังสวนดุสิตในช่วงแรก..... 75
4.2	การตัดถนนในสมัยรัชกาลที่ 5..... 76
4.3	ภาพสเก็ตของหลวงพระพุทรมนต์ซึ่งซ่อมแซมเป็นโรงเรียนวัดราชาธิวาส.....79
4.4	ยกข้อฟ้าศาลาการเปรียญในสมัยรัชกาลที่ 5..... 80
4.5	โรงเรียนประชาบาล ต.บ้านญวนสามเสน วัดราชาธิวาส พ.ศ.2464..... 81
4.6	อาณาเขตของชุมชนบ้านญวนสามเสน..... 82
4.7	โรงเรียนเซนต์คาเบรียลในอดีต..... 83
4.8	โรงเรียนมัธยมวัดราชาธิวาส..... 95
4.9	ด้านหลังและด้านหน้าโบสถ์วัดนักบุญฟรังซิสเซเวียร์.....96
4.10	อาคารโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ในช่วงแรก..... 103
4.11	ทำวาสุกรีในปัจจุบัน..... 107
4.12	ศาลาการเปรียญ วัดราชาธิวาส พ.ศ.2545.....108
4.13	น้ำท่วมบริเวณสามเสน 13..... 108
4.14	ด้านหน้าโบสถ์วัดนักบุญฟรังซิสเซเวียร์..... 108
4.15	พิธีฉลองโบสถ์วัดนักบุญฟรังซิสเซเวียร์..... 109
4.16	พิธีเปิดสำนักงานเครดิตยูเนียนฟรังซิสเซเวียร์..... 109

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่	
4.17 ภาพถ่ายชุมชนวัดราชาและชุมชนบ้านญวนสามเสนในปัจจุบัน.....	113
5.1 ยานบ้านพักอาศัยริมแม่น้ำของชุมชนบ้านญวนสาม.....	127
5.2 ถนนในชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	130
5.3 สะพานลอยด้านหน้าโรงเรียนเซนต์คาเบรียล.....	130
5.4 ทางเดินเท้าในชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	133
5.5 การใช้พื้นที่ว่างริมถนนเป็นที่จอดรถ.....	135
5.6 ถาวรวัตถุในวัดราชาธิวาส.....	140
5.7 พระรูปหน้าโบสถ์ของชุมชน.....	144
5.8 ตึกคูเปา.....	148
5.9 กิจกรรมวันคริสต์มาสในชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	150
5.10 กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนวัดราชา.....	156
5.11 กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	158
5.12 ตลาดเช้าที่ถนนข้างโรงเรียนโยนออฟอาร์คพาณิชยการ.....	158
5.13 พื้นที่ทำกิจกรรมทางสังคมของชุมชนวัดราชา.....	160
5.14 การใช้เก้าอี้ยาววางหน้าบ้านเพื่อเป็นที่พักผ่อนของชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	161
5.15 ศาลาทำน้ำโบสถ์วัดคอนเซ็ปชัน.....	162
5.16 กิจกรรมทางสังคมของชุมชน.....	162
5.17 ที่ทำการของชุมชนวัดราชา.....	170
5.18 ที่ทำการของโบสถ์ภายในชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	173
5.19 การใช้กระถางต้นไม้วางหน้าบ้านในชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	174
5.20 กำแพงปูนกันอาณาเขตวัดราชาธิวาส.....	174
5.21 สภาพพื้นที่โดยรอบของวัดราชาธิวาส.....	177
5.22 ตรอกทางเดินเข้าสู่พื้นที่.....	178
5.23 สภาพบ้านของกลุ่ม.....	178
5.24 ทางเดินเข้าสู่ตัวบ้าน.....	186
5.25 จุดห้ามจอดรถริมถนนสามเสน 11.....	195

สารบัญแผนที่

หน้า

แผนที่	
3.1 พื้นที่โดยรอบของชุมชน.....	28
3.2 ย่านที่อยู่ใกล้เคียงชุมชน.....	29
3.3 ขอบเขตของชุมชน.....	31
3.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	35
3.5 กรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	36
3.6 เส้นทางสัญจรภายในชุมชน.....	37
3.7 ที่ตั้งระบบประปาหัวสีแดง.....	42
3.8 ที่ตั้งสถานศึกษา.....	46
3.9 ที่ว่างและพื้นที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	47
3.10 ที่ตั้งอาคารโบราณสถานในชุมชน.....	48
3.11 ประเภทอาคารในชุมชน.....	57
4.1 ที่ตั้งของชุมชนในกรุงเทพมหานคร.....	66
4.2 พื้นที่เมืองโดยรอบในช่วงพื้นที่เกษตร.....	72
4.3 การตั้งถิ่นฐานในช่วงเกษตรนอกเมือง.....	84
4.4 พื้นที่โดยรอบชุมชนในช่วงก่อตั้งดุสิต.....	91
4.5 พื้นที่ของชุมชนในช่วงก่อตั้งดุสิต.....	91
4.6 พื้นที่โดยรอบชุมชนในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง.....	102
4.7 ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2530.....	110
4.8 ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2544.....	111
4.9 พื้นที่ของชุมชนในช่วงมีแผนพัฒนาประเทศ.....	114
5.1 จุดหมายตา จุดศูนย์รวม และย่านของชุมชน.....	128
5.2 เส้นทางในชุมชน.....	131
5.3 ภาพเส้นทางในชุมชน.....	132
5.4 เส้นทางสัญจรในชุมชน.....	134
5.5 ที่ว่างและที่โล่งสาธารณะ.....	136
5.6 การใช้อาคารภายในชุมชน.....	138
5.7 กลุ่มอาคารภายในชุมชน.....	141

สารบัญแนที่ (ต่อ)

หน้า

แนที่

5.8	ขอบเขตของคณะและที่ตั้งของถาวรวัตถุภายในวัดราชาธิวาส.....	142
5.9	ที่ตั้งของอาคารโดดเด่นของวัดราชาธิวาส.....	143
5.10	ที่ตั้งของโบสถ์ภายในชุมชน.....	145
5.11	ที่ตั้งบ้านโบราณภายในชุมชน.....	146
5.12	ที่ตั้งบ้านโบราณภายในชุมชน.....	147
5.13	เกรนและพื้นผิวในชุมชน.....	153
5.14	มุมมองจากทางเข้าสู่ชุมชน.....	154
5.15	พื้นที่หลักที่ใช้กิจกรรมในรอบปี.....	155
5.16	พื้นที่หลักที่ใช้ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	159
5.17	พื้นที่หลักที่ใช้ทำกิจกรรมทางสังคม.....	165
5.18	การตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านเขมร.....	188
5.19	การตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านญวน.....	189
5.20	การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตดุสิตตามผังเมืองรวม.....	196
5.21	เอกลักษณ์ภายในพื้นที่.....	196
5.22	ตำแหน่งของปัญหาในชุมชน.....	197
5.23	พื้นที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูง.....	201
6.1	การพัฒนาพื้นที่ในชุมชน.....	211
6.2	เส้นทางท่องเที่ยว.....	213
6.3	ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต.....	215
6.4	ตำแหน่งของอาคารที่ควรอนุรักษ์.....	216

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิ

2.1 แนวทาง 2 วิธีในการจำกัดแนวคิดวัฒนธรรม.....	8
2.2 ขั้นตอนการวิจัย.....	20
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	23
5.1 การคาดการณ์จำนวนประชากรในแขวงวชิระพยาบาล พ.ศ.2538- พ.ศ.2545.....	168
5.2 รูปแบบโครงสร้างทางสังคมของชุมชนวัดราชา.....	170
5.3 รูปแบบโครงสร้างทางสังคมของชุมชนบ้านญวนสามเสน.....	171